

İTALYA ARICILIK SEKTÖRÜNDEN İZLENİM VE ÇIKARIMLAR

Zir. Yük. Müh. Engin DEREBAŞI

Arıcılık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü / Ordu

Arıcılık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü AB Proje Ofisinde Hayatboyu Öğrenme Programı Leonardo Da Vinci Hareketlilik Programı kapsamında, İtalya'nın Arıcılık Sektörünü inceleyerek iyi uygulamaları örnek almak hedefiyle hazırlanan Avrupa ve Türkiye Arıcılık Sektörü Kıyaslaması isimli proje için 14 kişilik ekip ile 22-28 Nisan 2012 tarihleri arasında İtalya'da bazı sektör işletmelerine ve kuruluşlarına inceleme ve araştırma ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ziyaretinden edindiğimiz bilgilere ve İtalya Merkez Arıcılar Federasyonu (FAI) kayıtlarına göre İtalya'da 1.200.000 koloni yaklaşık 80.000 arıcının elinde bulunmakta olup bunların %10'u profesyonel, %20 si yarı profesyonel, kalan % 70'i ise hobi olarak arıcılık yapmaktadır. Arıcılık yapanlar arasında kadınların oranı ise yaklaşık %30'dur. Bu koloni varlığıyla İtalya, AB ülkeleri içinde 4. sırada olup yılda 10.000-15.000 ton bal üretmekte ve 12.000-15.000 ton bal ithal etmektedir. İtalya'da 30 çeşit bal üretilmektedir. İtalyan tüketicilerinin bal tercihinde balın botanik kaynağı ilk sıradadır. Daha çok akasya balı ve korunga balı tercih edilmektedir. 1 kg bal marketlerde 9-11 Euro'ya satılmaktadır.

Türkiye'de arıcılıkla ilgili bazı mevzuatların AB'ye uygun hale getirilmiş olmasıyla İtalya arıcılığı ile Türkiye arıcılığı arasında büyük ölçüde benzerlikler görülse de bu mevzuatların uygulanmasında farklılıklar bulunmaktadır. İtalya gerek koloni varlığı, gerek verim açısından ve gerekse bakım besleme açısından Türkiye'den daha ileri seviyede olmasa da eğitim, denetim, pazarlama, araştırma, mevzuat gibi konularda model olabilecek örneklerle sahiptir. Sektörü bütünüyle ele aldığımız bu proje kapsamında öne çıkan iyi

uygulamaları, teknolojileri, araştırma konularını ve çıkarımları şu şekilde özetlemek mümkündür:

1-Kovanların kök bitkilerinden imal edilmiş kök boyalar ile boyanması

İtalya'da kovanlar kök boyalarından elde edilen ve üretimi sanayi boyutunda olan, piyasada kolayca bulunabilen organik boyalar ile boyanmaktadır. Böylece kovandan kaynaklanan kalıntı riski ortadan kalkmaktadır. Türkiye'de arıcılık yönetmeliğinde belli bir geçiş süresi verilerek kovanlarda tamamen kök boya veya organik boya kullanımı zorunlu hale getirilmelidir. Bunun için bir pilot çalışma Ordu'da başlatılabilir.

2-Balın oteller, restoranlar ve kafelerde tatlandırıcı olarak kullanılması

İtalya'da otellerde ve kafelerde özel ambalajlı ballar alternatif tatlandırıcı olarak sunulmaktadır.

Okullarda uygulanan okul sütü projesi gibi okul balı projesi de Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılacak bir protokol ile gerçekleştirilmesi tüketimi teşvik ve pazarlama açısından yararlı olacaktır. Bu iki proje ballı süt projesi olarak geliştirilebilir. Çocukların bala özendirilmesi ve böylece sağlıklı bir nesil yetiştirilmesi açısından önemli bir proje olacağı düşünülmektedir. Ayrıca otellerde, restoranlarda ve kafelerde alternatif tatlandırıcı olarak özel ambalajlı bal sunulabilir. Bal işleme ve paketleme şirketlerinin piyasaya bu amaçla ürün çıkarması yerinde olacaktır.

3-Bala ısıt işlemin uygulanmaması ve krem veya kristalize bal tüketimi

İtalya'da marketlerde ve işleme paketleme tesislerinde balların kristalize şekilde olduğu ve tüketimin bu şekilde yapıldığı görülmüştür. Türkiye'de de kristalize veya krem balların tüketimi konusunda tüketiciler bilinçlendirilmeli ve özendirilmeli, bala ısıt işlem uygulanması önlenmelidir. Bakanlığımız ile Arı Yetiştiricileri Merkez Birliği, BALDER, TRT ve diğer medya kuruluşları arasında ortaklaşa kampanyalar düzenlenmeli, kristalizasyon konusunda bilimsel çalışmalar yapılmalıdır.

4-Arıcı Yetiştirme Eğitimleri

Arıcı yetiştirme eğitimleri AB ülkelerinde ve İtalya'da 3 aşamalı olarak yürütülmektedir. Arıcı olmak isteyenler öncelikle kitap, dergi, CD, broşür gibi dokümanlarla arıcılık ile ilgili bilgi sahibi olmakta, ikinci aşama olarak profesyonel arıcılardan veya çiftliklerden arılıkta uygulamalı eğitim almakta ve son olarak da kişi arıcılığı ve arı dünyasını anladıktan sonra uzman teknik elemanlar tarafından ileri teknikler verilerek bir formasyon eğitimi almaktadırlar.

Türkiye'de ise 40 veya 80 saatlik teorik konulara dayalı Halk Eğitim Kurslarıyla arıcı olunabilmektedir. İtalya'da uygulanan sistem biraz daha geliştirilerek 3 aşamalı bir arıcı yetiştirme programı hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

5- Kadın arıcıların oranının %30 olması

Bu oran oldukça etkileyicidir. Türkiye'de kadın arıcılarımıza ait işletme sayılarının artırılmasına yönelik projeler yapılmalıdır. Araştırmalar göstermiştir ki kadın arıcıların işletmeleri daha muntazam, daha hijyenik ve mevzuatlara uygun üretim gerçekleştiren işletmelerdir.

6- Bal Kraliçesi Şehri Tornareccio

Abruzzo eyaletinde bulunan Tornareccio Kasabası tüm İtalya tarafından "City of Queen Honey" Bal Kraliçesi Şehri olarak bilinmektedir. Bu tanınırlığın en büyük nedeni sokaklarında mozaikten yapılmış arı ve bal figürlerinin bulunmasıdır.

Türkiye'nin bal başkenti olarak gördüğümüz, Ordu ilinde benzer bir uygulama yapılarak ve medyayı da kullanarak Ordu ilini ve Ordu ili ile bütünleşen balı tanıtabiliriz. Bu konuda bir proje hazırlanmalı, Ordu'nun bir kasabası veya bir sokağı arı ve arı ürünleri figürleriyle, resimleriyle donatılabilir. Yine geçmişten günümüze arıcılığı bir film gibi gözlerimizin önüne serebilecek arıcılık müzesinin kurulması şehrimizin tanıtımına destek sağlayacaktır.

7. Organik Ürünler Marketi Kurulması

Abruzzo'da organik ürünler marketi kurulum aşamasında olup yerel yönetimler tarafından vergi indirimi, yer tahsisi gibi teşvik uygulamaları ile üreticiler desteklenmektedir.

Türkiye’de her ilde organik olarak üretilmiş yöresel ürünler özel olarak oluşturulacak alanlarda serbest bölge uygulamaları veya vergi indirimleri yapılarak organik marketler oluşturulmalıdır. Bu marketlerde arı ürünleri uygun koşullarda üreticiler tarafından satışa sunulurken tüketiciye doğrudan ulaştırılmalıdır.

8. Arının Polinasyonda Kullanılması

İtalya arıcıları çiftçilerin polinasyon amaçlı koloni kiralama tekliflerine olumlu cevap vermektedirler. Bitkisel üretim yapan çiftçiler polinasyonda arının önemini farkındadırlar.

Türkiye’de çiftçilerimiz polinasyonun önemini henüz anlayabilmiş değildir. Arıcılarımız hala yer kirası vermeye devam etmektedirler. Polinasyonun önemini ortaya koyacak bilimsel çalışmalar yapılmaya devam edilmeli, bu araştırma sonuçları çiftçilere iletilmelidir. Kurumumuzun kivi polinasyonunda arının önemini ortaya koyduğu çalışma, ilimizde oldukça ses getirmiştir. Benzer çalışmaların diğer ekonomik tarımsal ürünlerde de gerçekleştirilmesi yararlı olacaktır. Böylece polinasyonun önemi anlaşıldığında arıcılık sektöründe yeni bir arıcılık modeli gelişecektir. Bu modele Polinasyon Arıcılığı denilebilir. Bu model çeşitli sübvansiyonel yaklaşımlarla desteklenmelidir.

9. Arıcılık Eğitim Uygulama Çiftliği

İtalya’da bölgelerin en önemli tarımsal geçim kaynakları için eğitim ve uygulama çiftlikleri oluşturulmuştur. Arıcılık eğitim ve uygulama çiftlikleri de bunlardan biridir. Abruzzo’da yaklaşık 50 adet tarımsal eğitim ve uygulama çiftliği bulunmaktadır. Anaokulundan liseye kadarki dönemde bu çiftliklerde belli bir program dahilinde çocuklara arı ve arıcılık tanıtılmakta ve öğretilmektedir. Bu organizasyon Tarım ve Eğitim Bakanlığı’nın ortaklığında gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’de de iller bazında önemli ekonomik tarımsal ürünleri konu edinen eğitim uygulama çiftlikleri ilgili bakanlıkların, meslek örgütlerinin veya birliklerin organizasyonu ile kurulmalı, örgün eğitimdeki öğrencilerin bu çiftliklerde eğitim alması sağlanmalıdır. Böylece toplumun bölgelerinin geçim kaynağı olan tarımsal ürünler

konusundaki farkındalığı artırılmış, bakış açısı değiştirilmiş olacaktır. Sürdürebilir bir tarım için bu gereklidir. Arıcılık Türkiye ekonomisi için oldukça önemli bir tarımsal faaliyettir. Ordu, Muğla, Sivas, Adana gibi illerimizin ekonomik tarım faaliyetleri içerisinde ilk sıralarda yer almaktadır. Bu gibi illerde arıcılık eğitim ve uygulama çiftlikleri kurulması, böylelikle kovandan sofraya arı ürünleri serüveninin bilinmesi, arıcılık sektörünün geleceğine umutla bakılmasını sağlayacaktır. Özel Uygulama ve Eğitim Çiftlikleri kuruluncaya kadar Bakanlığa bağlı araştırma kuruluşları bu programı uygulayabilir.

İlimiz için şöyle bir model geliştirilebilir. Büyük ölçüde alt yapısı olan Arıcılık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü ile Milli Eğitim İl Müdürlüğü arasında bir protokol yapılarak, Valiliğimizin destekleri ile anaokulu ve ilköğretim okulu öğrencilerinin bir program doğrultusunda en azından 1gün boyunca eğitim ve öğretimi gerçekleştirilebilir.

Ayrıca Arıcılık araştırma İstasyonu Müdürlüğü teknik personelinin profesyonel yardım alarak çocuklara yönelik bir tiyatro oyunu hazırlaması ve okullarda ve tiyatro salonlarında gösteriler yapılması oldukça faydalı olacaktır.

10. Arıcılık Fuarı

İtalya’da Abruzzo’da her yıl kasım ayında arıcılık fuarı düzenlenmektedir. Dünya arıcılığındaki yerimiz dikkate alındığında bölgesel küçük ölçekli fuar

ve kongreler yerine dünyadaki arıcılık alanındaki gelişmeleri üretici ve tüketici boyutu ile gözlemlenebileceği uluslararası arıcılık ve arı ürünleri fuarı düzenlemeli ve geleneksel hale getirilmelidir.

11. İtalya'da balın nem oranı

İtalya'da balın nem oranı önemli bir kalite kriteri olarak görülmektedir. Baldaki nem fazlalığı dehidratörler ile uçurulmaktadır. Türkiye'de bazen bilinçli, bazen bilinçsiz yapılan erken hasat nedeniyle nem fazlalığı sorun oluşturabilmektedir. Uygun ebat ve kapasitelerde üretilecek olan dehidratörlerle balın suyunun uçurulması iyi bir çözüm olarak görülebilir.

12. İzleme, kontrol ve denetim mevzuatı

İtalya'da üç farklı denetleme organizasyonu vardır. Bunlar:

1-ASL(Devlet Sağlık Sistemine bağlı bir kurum) tarafından denetlenme (Gıda yönetmeliğinin kontrolü)

2- Hijyen Polisi (NAS) tarafından denetlenme (HACCP Denetimi)

3-Özel Denetim Kuruluşları bünyesindeki gıda dedektifleri tarafından denetlenme

Bu kuruluşlar arılık, HACCP, ürün analiz ve kontrollerini gerçekleştirmektedirler. İtalya'da kovan takip sistemi yoktur, bunun yerine işletme takip sistemi bulunmaktadır. İtalya'da etiket bilgileri ürün izlenebilirliğine imkan tanımaktadır.

Türkiye'de arılık denetimi yapılmamaktadır. İzleme ve kontrol amaçlı analizler genelde marketlerden alınan mamul ürünlerde yapılmaktadır. Denetimlerden Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri sorumludur. Özel laboratuvarlar ve gıda kontrolörlüğü müessesesi bulunmamaktadır. Kontrolörlük mekanizmasının özel gıda kontrolörlük şirketleri tarafından yapılabilmesi, hızlı sonuç almaya, istihdam yaratmaya vesile olabilir. Ayrıca mutlaka arılık denetimleri yapılabilmesi, gıda güvenliğinin üretimden başladığı unutulmamalıdır. Türkiye'de ürün ambalajlama ve etiketleme konularında ciddi çalışmalar yapılarak ambalajsız ve etiketsiz ürünlerin pazara çıkmasına engel olunmalıdır. Bir ürünün nerede ve ne zaman hangi işletme tarafından üretildiği etiketlerde yer alabilirse, olumsuzluklarda ciddi yaptırımlar uygulanabilir ve sorunlar kaynağında ortadan kaldırılabilir.

13.Üretim- depolama-işleme-pazarlama

İtalya'da küçük üreticiler ürettiği balı kendisi işleyip paketleyip pazarlamaktadır. Orta ve büyük üreticilerden işleme paketleme tesisi olanlar ürünlerini işleyip, paketleyip marketlerle anlaşma sağlayabileceği gibi dağıtıcı firmalarla anlaşarak da market ağlarına ürünlerini sokabilmektedir. Yine bu büyük arıcılar ürettikleri balı bir kooperatif veya birlik kanalı ile işletip pazarlanmasını sağlayabilmektedir. Diğer bir yol da, balın aracıya satılmasıdır, ancak bu yol Türkiye'nin aksine pek tercih edilmeyen bir yoldur. Türkiye'de arıcılarımızın ürettiği balın kendilerince işlenip paketlenmesi kısa vadede mümkün görünmemekle birlikte, birlikler ve kooperatifler tarafından kurulan veya kurulacak modern ve hijyenik tesislerde kendi markalarıyla pazarlamaları uygulanabilir görünmektedir.

14.Hastalıklarla Mücadele

İtalya'da Varroa ile hem mekanik hem de kimyasal mücadele yöntemleri kullanılmaktadır. Oksalik asit uygulaması yaygın olarak yapılmaktadır. Ekonomik krize kadar Amerikan Yavru Çürüklüğü (AYÇ) hastalığına tazminat ödenirken bugün herhangi bir tazminat ödenmemektedir.

Türkiye'de de yavaş yavaş organik ilaçlar kullanılmaya başlanmış olsa da yeterli seviyeye ulaşılammıştır. Balda kalıntı bırakmayan organik ilaçların kullanılması desteklenmelidir. 2012 yılından itibaren ülkemizde AYÇ yarı tazminatlı hastalıklar içerisinde yer almaktadır. Bu durum suistimallere neden olabilir, iyi denetleme ve izleme programları gerektirebilir. Araştırma kuruluşları da hastalıklar ve zararlılar konusunda daha fazla araştırma yapmalıdır. AB'nin destekleme politikası da bu araştırmalara yöneliktir.

15. Desteklemeler

İtalya'da arıcılığa gerek İtalyan gerekse AB fonlarından maddi destekleme yapılmamaktadır. Türkiye'de arıcılık sektörüne koloni desteklemeleri, ürün desteklemeleri yanında 2012 yılından itibaren tazminatlar, sosyal arıcılık projeleri, hibeler gibi teşvik ve desteklemeler yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Bu desteklerin daha dikkatli takip edilmesi, denetlenmesi ile haksız kazançların önüne geçilerek sektörün gelişmesi sağlanabilir.

